

Auteur en beeld: NOHNIK architecture & landscapes, Personal Architecture & Lara Voerman

Weerter geschiedenis inspiratie voor koele, groene en leefbare binnenstad

"Weerbaar Weert" is een toekomstperspectief op de binnenstad van Weert op basis van (ontwerpend) onderzoek. De focus ligt op de kansen die de geschiedenis van een plek kan bieden bij het nadenken over oplossingen voor klimaatverandering.

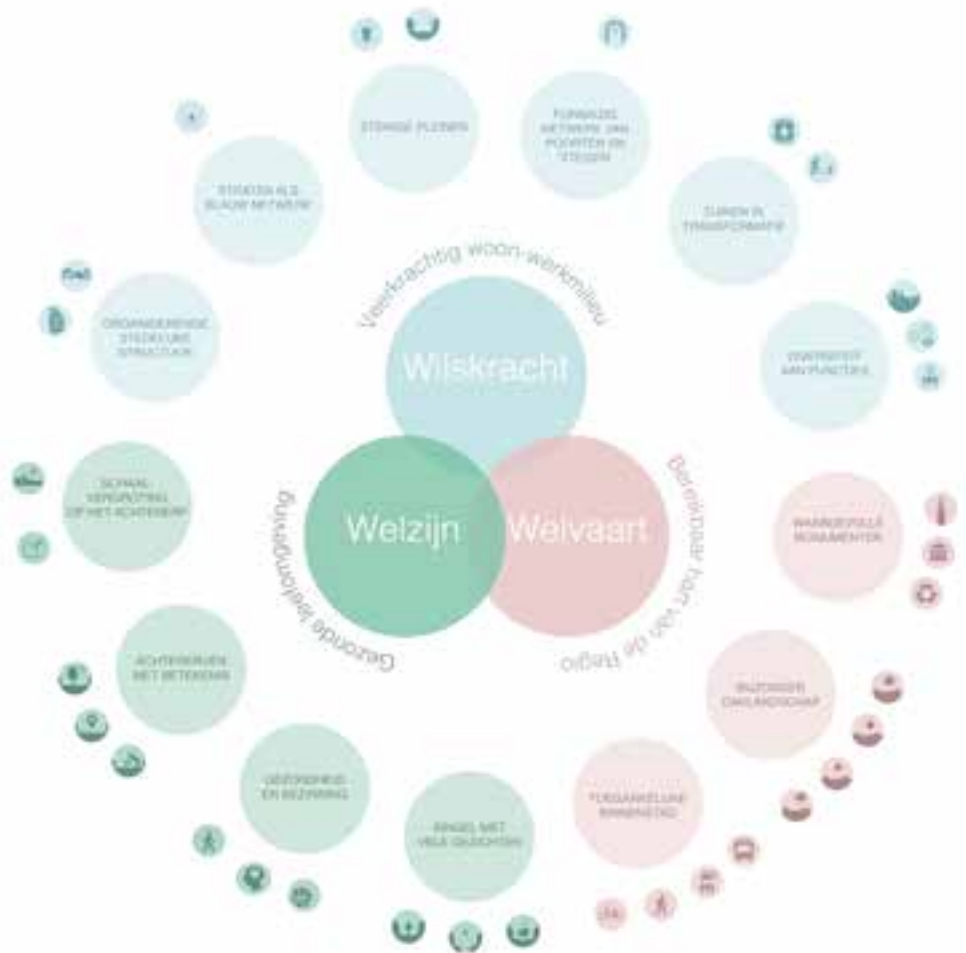

Het klimaat verandert. Het wordt warmer in onze steden. We krijgen te maken met hevige neerslag, wateroverlast en droogte. De gevolgen lopen uiteen van ondergelopen straten en kelders, hittestress, gezondheidsrisico's tot hoogoplopende financiële schade. Hoe zorgen we ervoor dat de Nederlandse binnensteden in de toekomst prettige gebieden blijven om in te wonen, werken en te verblijven? De visie Weerbaar Weert geeft een antwoord op deze uitdaging voor de Limburgse stad Weert. De visie is een toekomstperspectief op de Weerter binnenstad, met de focus op de kansen die de geschiedenis van de stad kan bieden bij het nadenken over oplossingen voor de klimaatverandering.

Integrale visie

In Weert ligt een bijzondere uitdaging. Weert ontstond in de elfde eeuw in een waard of weert, een hoger en droger gelegen stuk land te midden van de eens zo uitgestrekte Peelplassen en moerassen. De binnenstad van Weert ligt dus relatief hoger dan de omgeving en ligt daarnaast op een zandheuvel. Het is er gemiddeld warmer in de zomer en regenwater sijpelt snel weg in de zanderige grond. De opgave waar de gemeente nu voor staat voor de binnenstad is het aanpakken van de hittestress en het voorkomen van verdroging in de zomer door water vast te houden. De urgentie om nu iets aan klimaatverandering te doen, wordt alleen nog niet zo ervaren. Van echte wateroverlast is bij hevige regenval maar op een paar plekken sprake en hitte wordt nog weinig als bijzonder stressvol ervaren. Dat wil uiteraard niet zeggen dat dit in de toekomst ook zo zal zijn.

Daarom is klimaatadaptatie in de visie Weerbaar Weert gekoppeld aan oplossingen voor de andere grote opgaven van nu zoals de overgang naar duurzame energie, leegstand van winkels, behoefte aan toegankelijke woningen,

In de visie trekken de auteurs lessen uit de drie ontwikkelingsperiodes wilskracht (de periode tot 1900), welzijn (1900 tot 1950) en welvaart (1950 tot 2000) We vertalen de historische thema's naar de toekomst door middel van concrete ingrepen en veranderingen in het stedelijk systeem, die hierdoor als vanzelfsprekend ingebed zijn in de onderscheidende kwaliteiten van de Weerter binnenstad.

duurzame mobiliteit en vergrijzing. Het resultaat is een integrale aanpak voor een leefbare stad waarin ingrepen en transformaties worden voorgesteld met meervoudige betekenissen en waarden voor iedereen die de stad gebruikt.

Lessen uit het verleden

De visie is gebaseerd op drie essentiële periodes uit de geschiedenis van de stad waaruit lessen worden getrokken voor de toekomst. Dit zijn:

- Wilskracht, de periode tot 1900
- Welzijn, 1900 tot 1950
- Welvaart, 1950 tot 2000

Deze historische periodes zijn naar de toekomst vertaald in concrete ingrepen en veranderingen in het stedelijk systeem, die hierdoor als vanzelfsprekend

zijn ingebed in de binnenstad (zie figuur 1). Aan de basis van dit onderzoek staat het begrijpen van het ontstaan en de groei van de Weerter binnenstad. Wat zijn typische Weerter verhalen en ruimtelijke kenmerken? Hoe werkte het watersysteem en wat is daar door de eeuwen heen aan veranderd? En wat waren de ideeën achter de stedenbouwkundige plannen in de twintigste eeuw, de laag die nu zo bepalend is in de binnenstad?

De visie is geïllustreerd met voorbeelduitwerkingen van delen van de binnenstad. De uitwerkingen dienen ter inspiratie en als discussiestuk om verbeteringen op diverse schaalniveaus in de binnenstad op gang te brengen. Het zijn ontwerpexperimenten die een basis geven om tot ver-

Voorbeelduitwerking rondom het voormalige stadhuis in Weert. Aan de binnenzijde van woonblokken is ruimte voor groene erven waar ruimte is voor lokale voedselproductie, voor verblijven, speelvoorzieningen en een beweegtuint. Poorten en stegen worden weer toegankelijk gemaakt en nieuwe eigentijdse stegen toegevoegd – zodat rustige, schaduwrijke routes door de stad ontstaan: een verzameling doorsteekjes en routes naast de drukke hoofdstraten.

Voorbeelduitwerking van een van de daken van het winkelcentrum De Munt. Het uitgestrekte daklandschap van Weert – grotendeels een erfenis uit de jaren zeventig – is een uitgelezen kans voor het introduceren van een nieuwe laag in het stedelijk weefsel met meervoudige betekenissen. Platte daken vangen water op, worden vergroend, wekken energie op en bieden kansen voor de inpassing van nieuwe gebruiksfuncties zoals kassen voor voedselproductie of mogelijkheden voor ontspanning.

nieuwende en beeldende ideeën te komen.

Wilskracht

In de periode Wilskracht, de periode tot 1900, is de structuur van de Weerter binnenstad ontstaan met de hoofdstraten, drie stenige pleinen en een netwerk van poorten en stegen. Dit wordt in de visie aangegrepen om een netwerk van regenwateropvang in de straten te introduceren en een schaduwrijk wandelnetwerk door poorten en stegen te realiseren; dichtgezette en versteende achterterreinen worden weer toegankelijk en groen. De achtertuinen zijn uitgelezen plekken waar inwoners zelf wat aan klimaatadaptatie kunnen doen. Iedereen draagt zo zijn steentje bij door achtertuinen zo groen mogelijk te maken en niet noodzakelijke verharding te verwijderen. Dat is ook een reden

Voorbeelduitwerking van het Collegeplein. Het plein is een voormalig schoolterrein, maar in de huidige situatie een parkeerterrein waaraan achterkanten grenzen. In deze voorbeelduitwerking wordt de openbare ruimte van het Collegeplein opengemaakt richting de Singel, geïnspireerd op het voormalige open voorterrein met moestuinen van het Bisschoppelijk College.

voor de gemeente Weert om zich aan te sluiten bij Stichting Steenbreek om zo ook haar inwoners te enthousiasmeren om de tuinen te vergroenen. Daarnaast kent de gemeente een afkoppelregeling en doet ze mee aan de campagne Waterklaar.

Welzijn

In de periode Welzijn, 1900 tot 1950, had de singel een bijzondere betekenis als openbare ruimte. In de visie wordt de singel van Weert op een eigentijdse en groene manier weer teruggebracht, inclusief een verbinding met het park rond kasteel Nijenborgh. De singel vervult daarnaast een sleutelrol in het opvangen en vasthouden van regenwater. Een tweede thema uit deze periode is de verdichting op de voormalige achtererven door de bouw van grote katholieke instellingen, die een totaal andere maat en schaal in de stad

introduceerden. De open ruimtes in de binnenstad zijn vandaag de dag veelal ingericht als parkeerterrein. Het zijn de restanten van deze schoolpleinen en internaatstuinen. In de visie worden deze achterterreinen weer vergroend en getransformeerd tot verblijfsplek.

Welvaart

De periode Welvaart, van 1950 tot 2000, kenmerkte zich door sterke verbetering van de bereikbaarheid van de stad en de bouw van een groot winkelcentrum met een uitgestrekt daklandschap. In de

visie wordt het daklandschap van de Weerter binnenstad benut om groene daken, wateropvang, energieopwekking en verblijfsplekken te realiseren.

Er liggen volop kansen voor vervolgstappen, van het opstellen van een nieuwe singelvisie, het inspireren van bewoners tot een opmaat naar een omgevingsvisie. De gemeente had misschien zelf nooit gedacht dat ze het nodig zou vinden, maar nu de studie er ligt kan de gemeente er bij actuele ruimtelijke projecten meteen mee aan de slag.

Over de auteurs

De visie kwam tot stand in het kader van de open oproep "Stedenbouw voor Extremen", uitgeschreven door het Stimuleringsfonds voor de Creatieve Industrie en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed als onderdeel van het programma Erfgoed en Ruimte. Het is uitgevoerd door Personal Architecture, NOHNIK architecture and landscapes en architectuurhistoricus Lara Voerman.